

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.128/2023/13. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Csernus Sándor ügyvéd (cím) és dr. Varga-Orvos Zoltán ügyvéd (cím) által képviselt I. rendű felperes neve (cím) I. rendű, II. rendű felperes neve (cím) II. rendű, III. rendű felperes neve (cím) III. rendű, IV. rendű felperes neve (cím) IV. rendű, V. rendű felperes neve (cím) V. rendű, VI. rendű felperes neve (cím) VI. rendű, VII. rendű felperes neve (cím) VII. rendű, VIII. rendű felperes neve (cím) VIII. rendű, IX. rendű felperes neve (cím) IX. rendű, X. rendű felperes neve (cím) X. rendű, XI. rendű felperes neve (cím) XI. rendű, XII. rendű felperes neve (cím) XII. rendű, XIII. rendű felperes neve (cím) XIII. rendű, XIV. rendű felperes neve (cím) XIV. rendű és XV. rendű felperes neve (cím) XV. rendű felpereseknek – a Szűcs Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző: dr. Szűcs Andrea ügyvéd) által képviselt alperes neve (cím) alperes ellen, amelynek pernyertessége érdekében az ifj. dr. Horváth Ferenc ügyvéd (cím) által képviselt beavatkozott neve (cím) beavatkozott, személyiségi jogok megsértése miatt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 8.P.20.993/2020/120. számú ítélete ellen a felperesek 121. és az alperes 122. sorszámu fellebbezései folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja. Mellőzi annak megállapítását, hogy az alperes megsértette az I. rendű felperes vagyoni viszonyok sérthetlenségéhez fűződő jogát és a VII-XV. rendű felperesek egészséges személyiségfejlődéshez fűződő jogát. Az alperes által az I. rendű felperesnek fizetendő tőkeösszeget 10 000 000 (tízmillió) forintra, a II. és a III. rendű felperesek részére személyenként fizetendő tőkeösszeget 3 000 000 (hárommillió) forintra, a IV., az V. és a VI. rendű felperesek részére személyenként fizetendő tőkeösszeget 1 000 000 (egymillió) forintra, a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére fizetendő elsőfokú perköltséget pedig 3 369 651 (hárommillió-háromszázhatvankilencezer-hatszázötvenegy) forintra leszállítja. Megállapítja, hogy 1 500 000 (egymillió-ötszázezer) forint le nem rótt kereseti illetéket az állam visel. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helyben-hagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 288 339 (kétszáznyolcvannyolcezer-háromszázharminckilenc) forint másodfokú perköltséget. Megállapítja, hogy 5 000 000 (ötmillió) forint le nem rótt fellebbezési illetéket az állam visel.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] A 38. életévében elhunyt Z. A. (a továbbiakban: a néhai) az I. rendű felperes élettársa, a II. és a III. rendű felperesek gyermeke, a IV., az V. és a VI. rendű felperesek testvére, valamint a VII-XV. rendű felperesek édesanyja volt.

[2] A legfiatalabb gyermekét: a XV. rendű felperest – nyolc spontán szülést és hat abortuszt követően – 20... július 1.-én 17 óra 35 perckor az alperes m.-i tagkórházának szülészeti osztályán, hüvelyi úton hozta világra. A vajúdás során 16 óra 10 perc és 17 óra 35 perc között 3 ampulla oxytocint kapott 2x500 ml Ringler-laktát oldatban, amely jelentősen meghaladta az alkalmazási előírásban javasolt mennyiséget. Ezért a fájástevékenységét – a szakma szabályai szerint – CTG útján folyamatosan monitorozni kellett volna, amelyet a néhai kezelőorvosa nem tett meg, így a fájások intenzitását és hosszát objektív módon nem lehetett ellenőrizni. Mindez erős (hypertoniás) vagy hosszú (tetániás) összehúzódások esetén méhrepedéshez vezethetett. Ez a sérülés ugyanakkor a méhizomzatnak a tizennégy korábbi terhesség miatt kialakult hegesedése folytán ilyen fájástevékenység nélkül, spontán is bekövetkezhetett. Növelte a méhrepedés kockázatát továbbá, hogy a szülés során a kitolási szakban ún. Kristeller-manővert kellett alkalmazni, azaz kézzel nyomást kellett gyakorolni a méh fundusára a gyermek megszületésének elősegítése érdekében.

[3] A méhlepény spontán távozása után: 17 óra 45 perckor bővebb darabos vérzés kezdődött, amelynek hátterében a kezelőszemélyzet a fentiek ellenére nem méhrepedést, hanem atóniát vélelmezett, ezért ennek megfelelő kezelést nyújtott a néhainak: gyógyszerrel, valamint a méh masszírozásával és jegelésével a méh mielőbbi összehúzására törekedtek. Emellett folyadékpótlásra infúziót indítottak, valamint egy egységnyi csoportazonos vért rendeltek transzfúzió céljából, ez azonban csak 19 óra 5 perckor érkezett meg, így azt csupán ekkor kötötték be. A néhai vérvesztésének mértékét ugyanakkor nem határozták meg és nem is becsülték meg, ehelyett 17 óra 55 perckor azt írták az egészségügyi dokumentációba, hogy a vérzés a közepesnél bővebb, 18 órakor és 18 óra 10 perckor pedig azt, hogy a vérzés csökken. Ennek ellenére 18 óra 10 perckor csak aneszteziológus segítségével tudtak vért venni a néhaitól, a vénái ugyanis össze voltak esve. Bár mindez arra utalt, hogy a néhai ekkor már súlyos fokban kivérzett, kritikus állapotban volt, 18 órakor jó általános állapotúnak írták le őt, amelynek alátámasztására azt rögzítették az egészségügyi dokumentációban, hogy a vérnyomása 90/60 Hgmm, a pulzusszáma pedig 100/perc. Valójában azonban a pulzusszám és a szisztolés vérnyomás hányadosából képezhető ún. sokk index szintén kóros állapotot jelzett, amelyet a kezelőorvos – a vénák összeeséséhez hasonlóan – ugyancsak figyelmen kívül hagyott, továbbá nem tulajdonított jelentőséget annak sem, hogy ezek a paraméterek a folyamatos folyadékterápia ellenére 19 óra 50 percig nem változtak meg. Bár a néhai 18 óra 20 perckor katétert kapott, az egészségügyi dokumentáció nem tartalmazza azt sem, hogy mikor és mennyi vizeletet ürített, annak ellenére, hogy ez is jelezhetne volna, hogy milyen stádiumú vérzéses sokkban van.

[4] A néhai vérzése 18 óra 20 perckor ismét bő és darabos lett, ezért a kórházba behívott ügyeletes orvos 18 óra 25 perckor curettage-t, azaz méhüri kaparást végzett, amelyet az időközben összehúzódott méhszáj és méhnyak miatt nem kézzel, hanem eszközös úton: kanállal tudott végrehajtani. Ennek során nem észlelte, hogy a vérzést nem atónia, hanem a méhtest és a méhnyak határán lévő, összefekvő sebszélű, inkomplett méhrepedés okozza, amely eszközös úton egyértelműen nem is volt felismerhető. Bár a curettage-t követően a vérzés normál mértékűre csökkent, a pulzusszám és a vérnyomás, valamint az ezekből képezhető sokk index nem változott: az a folyamatos folyadékterápia ellenére továbbra is kóros állapotot mutatott. Ennek ellenére a néhai kezelőorvosa és az ügyeletes orvos 19 óra 20 perckor szoros orvosi felügyelet nélkül hagyták a néhait, mert egy császármetszés elvégzése érdekében a műtőbe vonultak. Ezért nem volt orvos a néhai mellett akkor, amikor a vérzése 19 óra 30 perckor ismét a közepesnél bővebbé vált, továbbá akkor sem, amikor 19 óra 40

perckor szédülésre és gyengeségre kezdett panaszkodni, és a vérnyomása 80/60 Hgmm-re esett, végül akkor sem, amikor 19 óra 45 perckor már csupán 60/50 Hgmm vérnyomást mértek nála. A szülésznő 19 óra 30 perckor és 19 óra 45 perckor is azt a telefonos utasítást kapta az orvosoktól, hogy folytassa az atóniás vérzésre irányadó kezelést. Az ügyeletes orvos csupán 19 óra 50 perckor végzett hasi UH vizsgálatot a néhain, amelynek eredményét az alperes nem dokumentálta, mint ahogy azt sem, hogy a néhaitól 18 óra 10 perckor levett, a laborba 18 óra 51 perckor beérkezett vérminta kórosan alacsony hemoglobinszintjét „bemondás” útján mikor ismerte meg. Noha a kezelőszemélyzet 19 óra 50 perckor sürgős méheltávolító műtét előkészítésébe kezdett, azt már nem tudták elvégezni, a néhai ugyanis az uralhatatlanná vált vérzés miatt 20 óra 8 perckor elvesztette az eszméletét, 21 óra 10 perckor pedig elhunyt.

[5] Az alperesnek a curettage-t követő 30-40 percben – az összeesett vénák, a folyadékterápia ellenére nem javuló, folyamatosan fennálló kóros állapotot jelző sokk index, és a 18 óra 51 perc utáni ismeretlen időpontban közölt alacsony hemoglobin-érték figyelembevétele, valamint az elmulasztott vérvesztés- és vizeletürítés-becslés elvégzése esetén, szorosabb orvosi felügyelet mellett – fel kellett volna ismernie a néhai kritikus állapotát, és ennek megfelelő terápiát kellett volna választania. Erre tekintettel korábban és nagyobb mennyiségben kellett volna gondoskodnia a néhai vérvesztésének pótlásáról, amelyhez a csoportazonos vér megérkezéséig „0” rh negatív vér kellett volna felhasználnia, és szükség esetén túlnyomásos transzfúziót alkalmaznia. Amennyiben így járt volna el, akkor még 19 óra 30 perckor, azaz az újabb nagymennyiségű vérzés észlelésekor is lett volna esély a korábbi és nagyobb mennyiségű vérpótlás miatt jobb állapotban lévő néhai életben tartására, legkésőbb ugyanis ekkor haladéktalanul el kellett volna végezni a néhai hasi UH vizsgálatát, majd az így beazonosított kórkép alapján a méheltávolító műtétet.

[6] Az I. rendű felperes 1995. óta élettársa volt a néhainak. Együtt nevelték a XV. rendű felperes előtt megszületett gyermekeiket: a VII-XIV. rendű alpereseket, akik közül a legidősebb a néhai halálakor a 18., a legfiatalabb pedig a 4. életévében járt. Valamennyien együtt laktak. A családot az I. rendű felperes alkalmi munkákból igyekezett fenntartani, a néhai pedig a háztartást vezette és gondoskodott a gyermekekről, akik az életkoruknak megfelelő oktatási intézménybe jártak. A néhai édesapja: a II. rendű felperes Gy.-be költözött, de havonta-kéthavonta meglátogatta a családot, a néhai édesanyja: a III. rendű felperes pedig két-, háromhetente találkozott velük. A néhai a testvéreivel: a IV., az V. és a VI. rendű felperesekkel közösen ünnepelte a családi születésnapokat és névnapokat, telefonon viszont gyakrabban beszéltek egymással.

[7] A néhai halálával a felperesek elszenvedték azokat az immateriális hátrányokat, amelyek egy élettárs, egy édesanya, egy különélő nagykorú gyermek és egy különélő nagykorú testvér elvesztésekor köztudomásúan bekövetkeznek. A háztartás vezetését és a kisebb gyermekek ellátását – az I-III. rendű felperesek közreműködése mellett – a legidősebb gyermekek: a VII. és a VIII. rendű felperesek vették át, akik nappali tagozatból esti tagozatba iratkoztak át a gimnáziumukban.

[8] A felperesek a módosított keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperes megsértette a családi élethez, családban éléshez való személyiségi jogukat, az I. rendű felperes vagyoni viszonyok sérthetetlenséghez fűződő jogát és a VII-XV. rendű felperesek egészséges személyiségfejlődéshez való jogát azzal, hogy a néhai ellátását nem megfelelően

végezték, mert a szülés során túl sok Oxytocint adtak neki, a szülés után pedig késve alkalmaztak transzfúziót, késve és szakszerűtlenül végeztek méhüri vizsgálatot, továbbá késve értesítették az osztályvezető főorvost, így nem ismerték fel és nem látták el időben a néhai méhrepedését, amely miatt elhalálozott. A keresetük kiterjedt arra is, hogy a bíróság kötelezze az alperest az I. rendű felperes részére 15 000 000 Ft, a II. és a III. rendű felperesek részére személyenként 8 000 000 Ft, a IV., az V. és a VI. rendű felpereseknek személyenként 5 000 000 Ft, a VII-XV. rendű felperesek részére pedig személyenként 10 000 000 Ft sérelemdíj és járulékainak megfizetésére.

[9] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Állította, hogy a néhai ellátása során nem sértette meg a szakmai szabályokat, valamint a reá irányadó gondossági követelményt, mert a méhrepedés csak akkor vált felismerhetővé, amikor a vérzést már nem lehetett uralni. Ezért nem sértette meg a felperesek személyiségi jogait, így alaptalan az eltúlzott összegben előterjesztett sérelemdíj iránti kereset is. A beavatkozó az alperes ellenkérelmében kifejtett okok miatt szintén a kereset elutasítását kérte.

[10] Az elsőfokú bíróság a fellebbezésekkel támadott ítéletében megállapította, hogy az alperes megsértette az I-XV. rendű felpereseknek a családi élethez, családban éléshez való személyiségi jogát, az I. rendű felperes vagyoni viszonyok sérthetlenséghez fűződő jogát és a VII-XV. rendű felperesek egészséges személyiségfejlődéshez való jogát azzal, hogy a néhai a 2019. július 10. napján lezajlott szüléséhez köthető és részben tévesen felállított diagnózis alapján történt kezelése, fel nem ismert méhrepedése által okozott elvérzés következtében elhalálozott. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 12 000 000 Ft, a II. és a III. rendű felpereseknek személyenként 4 000 000 Ft, a IV., az V. és a VI. rendű felpereseknek személyenként 3 000 000 Ft, a VII-XV. rendű felpereseknek pedig személyenként 6 000 000 Ft sérelemdíjat és annak 2019. július 10. napjától a kifizetés napjáig járó kamatát. Az ezt meghaladó keresetet elutasította, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 322 560 Ft, a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére pedig 4 350 000 Ft elsőfokú perköltséget.

[11] A határozatának indokolása szerint a per során kirendelt szakértő többször kiegészített szakvéleménye aggálymentes volt, mert a néhai halálához vezető kórfolyamatot a rendelkezésre álló bizonyítékoknak megfelelően, világosan és egyértelműen levezette, továbbá megnyugtató módon megválaszolta a felek által tett észrevételeket. Erre tekintettel elutasította az alperes indítványait a szakvélemény szóbeli kiegészítése és új szakértő kirendelése iránt.

[12] A szakvélemény alapján megállapította: diagnosztikus tévedésnek minősül az, hogy az alperes ellátásban közreműködő alkalmazottai a méhkaparás során nem ismerték fel a méhrepedést. Nem felelt meg az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 7. §-a (1) és (2) bekezdéseinek, valamint a 77. §-a (3) bekezdésének az sem, hogy nem észlelték korábban a néhai sokkos állapotát, és azt, hogy nem atónia, hanem más vérvesztéses kórkép alakult ki nála, hiszen az elvégzett méhkaparást követő 30-40 percben még lehetőség lett volna uralni a vérzést, felállítani a helyes diagnózist, és azonnali méheltávolítással megmenteni a néhai életét. A szakvélemény alapján nem foghatott helyt ugyanakkor a felperesek azon érvelése, amely szerint az alperes a szülés során indokolatlanul és túladagolt mértékben alkalmazott oxytocint, továbbá az sem, hogy a méhüri betapintást kézzel kellett volna elvégeznie, ezt ugyanis a méhszáj bezáródása miatt nem lehetett

kivitelezni. Nem volt alapos azonban az alperes azon védekezése sem, amely szerint az ellátásban résztvevők nem ismerhették fel időben a méhrepedést, mindezt ugyanis a szakvélemény egyértelműen cáfolta. Az alperes nem mentesülhetett a felelősség alól arra hivatkozással sem, hogy a kórházban nem volt elegendő csoportazonos vér, az orvosoknak pedig az állapotromlás időpontjában egy császármetszést kellett elvégezniük. Az adott személyi és tárgyi feltételek mellett ugyanis az alperesnek úgy kellett volna megszerveznie a munkát, hogy ahol a rendelkezésre álló adatok alapján fokozottabb odafigyelésre van szükség, azt végre is lehessen hajtani.

[13] Erre tekintettel az alperes nem igazolta, hogy a néhai ellátása során a szakmai szabályainak megfelelően, kellő gondossággal járt el, mint ahogy azt sem, hogy a néhai életét a szakmai szabályok betartása és kellő gondosság tanúsítása mellett sem lehetett volna megmenteni. Ezért a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:51. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján megállapította, hogy az alperes megsértette a felperesek keresetben foglalt személyiségi jogait, továbbá a Ptk. 2:52. §-a alapján kötelezte őt sérelemdíj megfizetésére is. Ennek mértékét oly módon határozta meg, hogy figyelembe vette a néhai halálával előidézett negatív változásokat a családi funkciókban, valamint a felperesek életvitelében és életminőségében, amiket a per során kihallgatott tanúk vallomásai és a felperesek ellenfél által nem vitatott tényelőadása alapján állapított meg. Tekintettel volt továbbá a hasonló ügyekben követett bírói gyakorlatra, a józan ész követelményére és a sérelem bekövetkezésekor uralkodó ár- és értékviszonyokra is, ezért a sérelemdíj iránti keresetnek csupán az ítéletének rendelkező részében írt mértékig adott helyt, ezt meghaladóan elutasította azt.

[14] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 83. §-ának (3) bekezdése alapján a marasztalási összeg erejéig teljes pernyertesnek tekintette a felpereseket, mert a bírói mérlegeléstől függő sérelemdíj iránti követelésük nem volt nyilvánvalóan eltúlzott. Ezért a marasztalási összeg alapulvételével kötelezte az alperest a felperesek és a jogi képviselőjük között létrejött megbízási szerződésben foglalt díjazásnak megfelelő jogi képviselői munkadíj megfizetésére, továbbá arra is, hogy perköltségként fizesse meg az I. rendű felperes részére a pert megelőző közjegyzői eljárásban készült szakvélemény díját.

[15] A felperesek a fellebbezésükben arra kérték az ítéltáblát, hogy részben változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletét, és az alperes által fizetendő sérelemdíjat emelje fel a keresetükben követelt összegekre. Arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének tényállása hiányos, elmulasztotta ugyanis rögzíteni azokat a szakmai szabálysértéseket, amelyeket az alperes az aggálymentes szakvélemény tanúsága szerint a néhai ellátása során elkövetett. Így nem tért ki arra, hogy a néhai összeesett vénáiból 18 óra 15 perckor már csak aneszteziológus tudott vért venni, ami súlyosan kivérzett, kritikus állapotra utalt. Nem rögzítette azt sem, hogy az alperes dekurzusa szerint a méh már a szülés után 10 perccel összehúzódott, így a vérzést nem a méhösszehúzódás hiánya okozta, azaz az nem atóniás eredetű volt, amit az alperesnek is fel kellett volna ismernie. Nem szerepel az elsőfokú ítéletben az sem, hogy a sokk index már 18 óra 40 perckor kórjelző volt, így a folyadékterápia nem vezetett eredményre. A 18 óra 51 perc után bemondott laboreredmények szintén súlyosan kivérzett állapotról és nagymennyiségű vérvesztésről tanúskodtak, amelyet az alperes nem vett figyelembe, mint ahogy nem dokumentálta a vizeletürítés ütemét és mértékét sem, annak ellenére, hogy ez is jelezte volna a vérzéses sokk stádiumát. Az alperes figyelmen kívül hagyta továbbá, hogy a korábbi terhességek miatt elhegesedett méhizomzat spontán is

előidézhetett méhrepedést, amely bekövetkezhetett a szülés során alkalmazott ún. Kristeller-manőver végrehajtásakor, valamint azért is, mert az alperes CTG monitorozás nélkül a javasolt mennyiséget jelentősen meghaladó mértékben adott oxytocint a néhainak. Az a tény pedig, hogy ezeket a súlyos szabálysértéseket szakorvosok követték el, még súlyosabbá teszi a jogsértés súlyát és a jogsértő magatartás mértékét, amelyet az elsőfokú bíróság nem vett figyelembe a sérelemdíj összegszerűségének meghatározása során. Nem értékelte továbbá a hasonló ügyekben született azon bírósági ítéleteket sem, amelyeket a keresetlevél felsorolt. Ezért az elsőfokú ítélet sérti a Pp. 346. §-ának (4) és (5) bekezdéseit, 279. §-ának (1) és (3) bekezdéseit, valamint a Ptk. 2:52. §-ának (3) bekezdését.

[16] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet ellenfelek által támadott részének helybenhagyását kérte. Kifejtette, hogy noha az elsőfokú bíróság valóban nem részletezte az ítéletében azokat a szempontokat, amelyekre a sérelemdíj összegszerűségét alapította, a megítélt összegek felemelésére nincs indok. A néhait ellátó orvosok ugyanis nem jártak el felróhatóan, mert a szülés utáni vérzések többségét a szakvélemény szerint atónia okozza, ezért alappal feltételezték mindezt a néhai esetében is. A dekurus azon bejegyzései, amelyek kontrakcióra utaltak, nem azt jelentik, hogy a méh teljesen összehúzódott, hanem azt, hogy az erre irányuló folyamat megindult. Az pedig, hogy a néhait szakorvosok látták el, nem bír relevanciával, mert a szakmai szabályokat betartva, a legjobb tudásuk szerint kezelték őt, a fatális kimenetelt ennek ellenére nem láthatták előre.

[17] Az alperes a fellebbezésében elsődlegesen arra kérte az ítéltáblát, hogy helyezze hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét, és utasítsa az elsőfokú bíróságot új tárgyalásra és új határozat hozatalára. Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú ítélet alapját képező szakvélemény aggályos, mert önmagával és a többi bizonyítékkal ellentétben áll. A szakértők megállapították ugyanis, hogy az alperes indokoltan alkalmazott oxytocint fájástámogatásra, amely nem idézett elő erős vagy elhúzódó fájásokat, így nem volt mellékhatása. A szakvélemény szerint a szülés utáni vérzéseket leggyakrabban atónia okozza, ezért az alperes alappal feltételezte mindezt a néhai esetében is. A szakértők elismerték, hogy a méhet nem lehetett kézzel betapintani, mert a méhszáj bezáródott, az aktív és a passzív szakasz határán elhelyezkedő inkomplett méhsérülést pedig amúgy sem lehetett egyértelműen felismerni. Mindezek alapján a szakvélemény szerint az alperes mindent megtett a néhai életének megmentése érdekében. Ezzel ellentétesen a szakértők megállapították azt is, hogy az alperesnek figyelembe kellett volna vennie a vitális paraméterek stagnálását, szorosabb megfigyelést, valamint megfelelő mennyiségű vér- és folyadékpótlást kellett volna alkalmaznia, továbbá hasi UH vizsgálatot kellett volna végeznie, mert ez esetben a méhkaparást követő 30-40 percen esélye lett volna felismerni a néhai kritikus állapotát, és megfelelő terápiával megmenthette volna az életét. Ez utóbbi megállapítások alaptalanok, mert az alperes folyamatosan figyelte a néhai vitális paramétereit, amelyek állandóak voltak, és nem utaltak életveszélyre: megfelelték egy kilencedszer szülő nő állapotának, akinek atóniás méhe van. Az atónia ellen alkalmazott terápia pedig hatásosnak bizonyult, mert a méh kontrakcióba került. 19 óra 5 perckor a transfúzió is elindult, így a szakszemélyzet abban a tudatban kezdett bele egy császármetszésbe, hogy a néhai vitális paraméterei rendben vannak. Mindez azt jelenti, hogy a szakvéleményben foglalt időablak: a méhkaparástól számított 30-40 perc, amelyen belül a néhai életét még lehetett volna menteni, úgy zárult be, hogy semmi sem utalt egy azonnali életmentő beavatkozás elvégzésének szükségességére. Utólag persze minden egyértelműnek tűnik, de az ellátás folyamatában nem volt az, amelyet a szakvélemény figyelmen kívül hagyott. A vitális paraméterek csak 19 óra 40 perckor romlottak le, a kivérzett állapotot jelző véreredmény pedig csupán 19 óra 50 perckor futott be,

tehát csak ekkor merülhetett fel a vérzéses sokk gyanúja, ebben az időpontban azonban a vérzést már nem lehetett uralni. A korábbi helyes diagnózist az is ellehetetlenítette, hogy a boncjegyzőkönyv szerint a vér túlnyomó része a hashártya mögé folyt, így a vérvesztés mennyiségét sem lehetett megállapítani. A szakvéleménnyel szemben az alperes megfelelő mennyiségű folyadék- és vérpótlást alkalmazott, amely nyilvánvalóan nem hozhatott azonnali eredményt. Emiatt alaptalanul róta fel a szakértő az alperesnek, hogy jelentősen késedelmeskedett az atóniára alkalmazott terápia eredménytelenségének felismerésében, ez ugyanis ellentétes a szakvélemény egyéb megállapításaival és a többi bizonyítékkal. Ezért tévedett az elsőfokú bíróság, amikor nem rendelte el a szakvélemény szóbeli kiegészítését, és nem rendelt ki új szakértőt.

[18] Az alperes másodlagos fellebbezési kérelme arra irányult, hogy az ítéltábla részben változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletét, mellőzze a jogsértést megállapító elsőfokú rendelkezéseket, szállítsa le a sérelemdíj tőkeösszegét az I. rendű felperes esetében 5 000 000 Ft-ra, a II. és a III. rendű felperesek esetében személyenként 500 000 Ft-ra, a VII-XV. rendű felperesek esetében személyenként 4 000 000 Ft-ra, a keresetet pedig a IV., az V. és a VI. rendű felperesek esetében utasítsa el. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság nem fejtette ki, hogy miért állapította meg az ítéletében nevesített személyiségi jogok megsértését. Nem tisztázta azt sem, hogy a néhai milyen funkciót töltött be a családban. Az e körben felvett tanúvallomások nem igazolnak olyan életkörülménybeli, funkcióbeli, személyiségbeli hátrányt, amely sérelemdíj megfizetésére adna okot. Amennyiben az elsőfokú bíróság köztudomású hátrányokat vett alapul a mérlegelése során, akkor megsértette a Pp. 266. §-át, mert erről nem tájékoztatta a feleket. A fellebbezéssel támadott ítélet nem tartalmaz mérlegelést az összegszerűsége, a hátrányok mértékére, a jogsértés súlyára, az ár- és értékviszonyokra vonatkozóan, továbbá nem differenciál a gyermekek között. Ezért a köztudomású hátrányok alapulvételével a sérelemdíjat le kell szállítani a másodlagos fellebbezési kérelem szerinti tőkeösszegekre, a IV., az V. és a VI. rendű felperesek sérelemdíj iránti keresetét pedig – ilyen hátrányok hiányában – el kell utasítani, amelyet az is indokoltta tesz, hogy az alperes közcélú tevékenységet folytat, a sérelemdíj pedig éppen ezen tevékenység elől vonna el pénzeszközöket.

[19] Az alperes fellebbezési kérelme kiterjedt arra is, hogy az ítéltábla mellőzze azt az elsőfokú rendelkezést, amelyik arra kötelezte őt, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 322 560 Ft perköltséget. Ez a kiadás a Pp. 80. §-a alapján nem minősül perköltségnek, hiszen szükségtelenül merült fel, a felperesek ugyanis a keresetlevél tanúsága szerint a büntetőeljárásban kirendelt szakértő véleményének birtokában fordultak közjegyzőhöz egy újabb szakvélemény elkészítése céljából. Az alperes kérte továbbá, hogy az ítéltábla mellőzze vagy mérsékelje a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére fizetendő perköltséget is. Érvelése szerint a Pp. 83. §-ának (3) bekezdését nem lehetett volna alkalmazni, hiszen a felperesek követelése nyilvánvalóan eltúlzott volt, a nekik járó jogi képviselői munkadíjat pedig a jelentős pertárgyértékre tekintettel mérsékelni kellett volna.

[20] A felperesek a fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet ellenfél által támadott részének a helybenhagyását kérték. Az alperes elsődleges fellebbezési kérelmét hiányosnak találták, mert az nem tér ki arra, hogy miért ne lehetne kiküszöbölni a szakvélemény esetleges aggályosságát annak másodfokú eljárás során történő kiegészítése útján. Utaltak azonban arra is, hogy a szakvélemény nem szorul kiegészítésre, mert az aggálytalan, amelyet az elsőfokú ítéletben és a saját fellebbezésükben foglalt érveléssel támasztottak alá. Hiányosnak találták az alperes másodlagos fellebbezési kérelmét is, mert az nem tartalmazza a megtámadott

elsőfokú rendelkezéseket, továbbá nem részletezi, hogy miért alaptalan a IV., az V. és a VI. rendű felperesek keresete és mely okból kellene leszállítani a további felpereseknek megítélt sérelemdíjat. Azt, hogy a felperesek milyen hátrányokat szenvedtek el a néhai halála miatt, a keresetlevél és a személyes nyilatkozataik sorolták fel, amiket az alperes nem tett vitássá, a per során kihallgatott tanúk pedig alátámasztottak. A perköltségre vonatkozó fellebbezés kapcsán rámutattak, hogy a jogi képviselői munkadíj méltányosságból nem csökkenthető, erre csak kirívó aránytalanság esetén lenne lehetőség, amely nem áll fenn. A sérelemdíj iránti követelés nagyjából megalapozott volt, ezért nem minősült nyilvánvalóan eltúlzottnak, a közjegyzői eljárásban szerzett szakvélemény költsége pedig perköltségként elszámolható.

[21] A beavatkozó a másodfokú eljárás során csatlakozott az alperes kérelmeihez és nyilatkozataihoz.

[22] Az ítéltábla – a felperesek fellebbezési ellenkérelme folytán – mindenekelőtt arra mutat rá, hogy az alperes fellebbezése megfelelt a Pp. 371. §-ának (1) bekezdésében írt követelményeknek, hiszen abból megállapítható volt egyebek mellett az is, hogy az egyes fellebbezési kérelmek az elsőfokú ítéletnek mely rendelkezéseit mely okból támadják. Ezért nemcsak a felperesek, hanem az alperes fellebbezését is érdemben kellett elbírálni, amelynek során az ítéltábla nem lépte át a fellebbezési kérelmek és ellenkérelmek korlátait [Pp. 370. §-ának (1) bekezdése], olyan eljárási szabálysértést vagy téves anyagi pervezetést ugyanis, amely erre okot adott volna, nem észlelt [Pp. 370. §-ának (2)-(4) bekezdései]. Ezért kizárólag abban foglalt állást, hogy az alperes elsődleges fellebbezésében írt okok miatt szükséges-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú eljárás megismétlése, ha pedig nem, akkor az elsőfokú ítélet keresetet elutasító része a felperesek fellebbezésében írt okok miatt, az elsőfokú ítéletnek az alperes másodlagos fellebbezésével érintett része pedig az abban foglalt okok miatt jogszabálysértő-e vagy nem. Ennek eredményeként a felperes fellebbezését és az alperes elsődleges fellebbezését alaptalannak, az alperes másodlagos fellebbezését pedig részben alaposnak találta.

[23] Az alperes elsődleges fellebbezésében foglalt érveléssel szemben nem volt szükség az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú eljárás megismétlésére. Ennek oka mindenekelőtt az, hogy erre a Pp. 381. §-a értelmében csak olyan eljárási szabálysértés adott volna alapot, amelynek orvoslása a másodfokú eljárás során nem lehetséges vagy nem észszerű. A szakvéleménynek az alperes által állított részleges ellentmondásosságát azonban – annak szóbeli vagy írásbeli kiegészítése útján – az ítéltábla orvosolhatta volna, így erre alapítva akkor sem lehetett volna elrendelni az elsőfokú eljárás megismétlését, ha a szakvélemény részben valóban alkalmatlan lett volna arra, hogy az érdemi döntés alapjául szolgáljon. Egyetértett azonban az ítéltábla az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a per során kirendelt szakértői intézet többször kiegészített szakvéleménye nem szenved a Pp. 316. §-ának (1) bekezdésében írt hibákban és hiányosságokban, így nem minősül aggályosnak, ez pedig végképp szükségtelenné tette az elsőfokú eljárás megismétlését.

[24] A per során az alperes azért kérte szakértő kirendelését, mert nem vitásan az ő kötelezettsége volt annak bizonyítása, hogy a néhai halálával végződő egészségügyi ellátás során betartotta a reá irányadó szakmai, etikai szabályokat és irányelveket, valamint úgy járt el, ahogy az az ellátásban résztvevőktől elvárható [Eütv. 77. §-ának (3) bekezdése]. Ennek sikertelensége esetén pedig – szintén szakértő útján – neki kellett igazolnia azt is, hogy a néhai halála az általa elkövetett szakmai szabályszegés vagy gondatlanság hiányában is

biztosan ugyanúgy bekövetkezett volna, mert a néhainak nem volt reális túlélési esélye. Mindez azért van így, mert az alperesnek kellett rendelkeznie a kezelés valamennyi adatával, dokumentációs kötelezettsége volt, továbbá felelősséggel tartozott az általa választott gyógymódért, így alá kellett tudnia támasztani a vizsgálatok, beavatkozások elvégzésének vagy elmaradásának az indokait (pl.: EBH2005.1306., BH2012.10., Kúria Pfv.III.22.375/2016/6., BDT2020.4182., Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.042/2014/9., Pf.I.21.117/2017/6.).

[25] Ezeket a szakkérdéseket a per során beszerzett szakvélemény alapján aggálymentesen el lehetett dönteni. A néhai ugyanis nem vitásan méhrepedésből eredő vérzés miatt hunyt el. Arra vonatkozóan, hogy a méhrepedés miért következett be, az eljáró szakértők három lehetséges okot is megjelöltek, ezért az alperesnek mindhárom ok esetében igazolnia kellett a szakmai szabályoknak megfelelő, gondos eljárását, vagy azt, hogy a méhrepedés a szakmai szabályszegése és gondatlansága nélkül is biztosan bekövetkezett volna (EBH2009.1956.). Az első két lehetséges ok: a tizennégy korábbi terhesség miatt elhegesedett méhizomzat (81. sorszámú szakvélemény 26. oldalának 4. bekezdése) és az ún. Kristeller-manőver alkalmazása (101. sorszámú kiegészítő szakvélemény 5. oldalának 6. bekezdése) kapcsán a szakértők nem tártak fel orvosszakmai szabályszegést vagy gondatlanságot. A harmadik lehetséges ok azonban már összefüggött az alperes szakmai szabályszegésével, az ugyanis abban állt, hogy az alperes a szülés során jelentősen túllépte az oxytocin alkalmazási előírásban javasolt mennyiségét, ezért a fájások intenzitását és hosszát folyamatosan CTG-vel kellett volna monitoroznia, ezt azonban elmulasztotta. Emiatt a szakértők nem tudtak állást foglalni abban a kérdésben, hogy az egyébként indokoltan alkalmazott, de túladagolt oxytocin előidézett-e olyan erőteljes vagy hosszú fájásokat, amelyek folyamatos CTG monitorozás hiányában méhrepedéshez vezettek, vagy nem (81. sorszámú szakvélemény 26. oldalának 3. bekezdése). Az a körülmény, hogy a CTG nélkül készült egészségügyi dokumentáció ilyen fájástevékenységről nem tett említést, az alperes érvelésével szemben nem igazolta azt, hogy az oxytocin túladagolásának nem volt ilyen mellékhatása. Ezért az alperes a méhrepedés harmadik lehetséges oka tekintetében nem tett eleget a bizonyítási kötelezettségének, mert nem tudta kimenteni magát annak igazolásával, a szakmai szabályszegése: az oxytocin CTG alkalmazása nélküli túladagolása nem vezetett méhrepedéshez, ez pedig önmagában is megalapozta a felelősségét a néhai halála folytán a felpereseket ért személyiségi jogsértésekért. Erre tekintettel az ítéltábla – a felperesek fellebbezése folytán – ennek megfelelően kiegészítette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást és jogi indokolást.

[26] A szakvélemény aggálymentes volt abban az orvosszakmai kérdésben is, hogy az alperesnek – a szakmai szabályok betartása mellett és kellő gondosság esetén – korábban kellett volna-e felismernie a néhai vérzésének valódi okát, és ha igen, a néhainak lett volna-e reális esélye a túlélésre, vagy nem. Kétségtelen, hogy az eljáró szakértők következetes álláspontja szerint nem volt szakmai hiba az, hogy a kezelőszemélyzet először méhatóniára gondolt. Ezzel azonban nem áll ellentétben a szakvélemény azon aggálymentes megállapítása, amely szerint az orvosoknak korábban fel kellett volna ismerniük, hogy a néhai vérzését nem atónia, hanem más ok idézte elő. Ezt a következtetést az eljáró szakértők – az alperes érvelésével szemben – nem olyan adatokra alapították, amelyek az ellátást követően váltak ismertté, hanem olyan információkra, amelyeket a kezelőszemélyzetnek – a szakmai szabályok betartása mellett és kellő gondosság esetén – már az ellátás folyamatában figyelembe kellett volna vennie.

[27] Először is: az egészségügyi dokumentáció szerint 18 óra 10 perckor már csak aneszteziológus tudott vért venni a néhaitól, mert a vénái össze voltak esve. Mindez az aggálymentes szakvélemény szerint arra utalt, hogy a néhai már ekkor súlyosan kivérzett, kritikus állapotban volt (81. sorszámú szakvélemény 28. oldalának 4. bekezdése). Ennek a körülménynek azonban az alperes nem tulajdonított jelentőséget.

[28] Másodszor: noha az alperes 18 órakor azt rögzítette az egészségügyi dokumentációban, hogy a néhai jó általános állapotban van, mert a vérnyomása 90/60 Hgmm, a pulzusszáma pedig 100/perc, a pulzusszám és a szisztolés vérnyomás hányadosából képezhető ún. sokk index szintén kóros állapotot jelzett. Mindezt azonban a kezelőorvos – a vénák összeeséséhez hasonlóan – szintén figyelmen kívül hagyta, továbbá nem tulajdonított jelentőséget annak sem, hogy ezek a paraméterek a folyamatos folyadékterápia ellenére 19 óra 50 percig nem változtak meg, ami a terápia sikertelenségét jelezte (81. sorszámú szakvélemény 28. oldalának 2. bekezdése).

[29] Harmadszor: az alperes nem határozta meg és nem is becsülte meg a kifolyt vér mennyiségét, mint ahogy nem dokumentálta a 18 óra 20 perckor felhelyezett katéteren keresztül kiürülő vizelet ütemét és mennyiségét sem, annak ellenére, hogy ez is jelezhetette volna a néhai vérzéses sokkjának stádiumát (81. sorszámú szakvélemény 27. oldalának 4. bekezdése, 29. oldalának 1. bekezdése).

[30] Negyedszer: az alperesnek az Eütv. 136. §-ának (1) bekezdése és (2) bekezdésének e) pontja alapján rögzítenie kellett volna az egészségügyi dokumentációban, hogy a néhaitól 18 óra 10 perckor levett, és a lelet tanúsága szerint a laborba 18 óra 51 perckor beérkezett vérmintának a súlyos vérvesztésre utaló hemoglobin adatáról a kezelőorvosok a leleten feltüntetett módon, azaz „bemondással” mikor szereztek tudomást. Mindezt azonban az alperes által 31. sorszám alatt becsatolt teljes egészségügyi dokumentáció nem tartalmazta. Bár az alperes a 81. sorszámú szakvélemény ismeretében 90. sorszám alatt benyújtott egy okiratot, amely alapján azt állította, hogy az orvosok csupán 19 óra 50 perckor ismerték meg a néhai veszélyesen alacsony hemoglobin-szintjét, ez az okirat nem volt része az egészségügyi dokumentációnak, hiszen nem szerepelt sem a 31. sorszám alatt csatolt iratok között, sem pedig a felperesek részére a pert megelőzően kiadott teljes egészségügyi dokumentációban (92. sorszámú beadványhoz csatolt levelezés). Ezért annak tartalmát nem lehetett figyelembe venni az ellátási folyamat feltárása során, az egészségügyi dokumentációt ugyanis utólag nem lehetett újabb okiratokkal kiegészíteni, mint ahogy nem volt lehetőség e dokumentáció hiányzó tartalmának bizonyítás útján történő pótlására vagy kiegészítésére sem, hiszen bizonyítást legfeljebb az egészségügyi dokumentáció meglévő tartalmának érthetőbbé tétele érdekében lehetett volna foganatosítani (Kúria Pfv.III.21.305/2015/4. számú határozatának [14] pontja).

[31] Megjegyzi az ítéltábla, hogy az alperes egyébként is csak a perfelvétel lezárása után adta elő, hogy a kezelőorvosok mikor ismerték meg a néhai hemoglobin-adatait, annak ellenére, hogy egészségügyi szolgáltatóként a 81. sorszámú szakvélemény nélkül is tisztában kellett lennie ennek a ténynek a jelentőségével, ezért ezt a tényállítást már a perfelvétel lezárása, azaz 2021. június 2. napja előtt meg kellett volna tennie. Erre tekintettel a Pp. – perfelvétel lezárása előtt: 2021. január 1. napján hatályba lépett és a Pp. 630. §-ának (14) bekezdésére figyelemmel a folyamatban lévő perekben, így jelen perben is alkalmazandó – 214. §-ának (3) bekezdésében foglalt jogszabályi feltételek az alperes önhibája folytán nem

álltak fenn. A perfelvétel lezárása után előadott új tényállítást és az ennek igazolására utólag becsatolt okirati bizonyítékot tehát a Pp. 214. §-ának (5) bekezdése és 220. §-ának (7) bekezdése alapján akkor is figyelmen kívül kellett volna hagyni, ha ezt az okiratot az egészségügyi dokumentáció részének kellett volna tekinteni.

[32] Mivel azonban ez az okirat nem volt része az egészségügyi dokumentációnak, erre – a fellebbezésben nem hivatkozott és az elsőfokú bíróság által sem észlelt – eljárásjogi problémára nem kellett felhívni a felek figyelmét [Pp. 370. §-ának (3) bekezdése], hiszen enélkül is meg lehetett állapítani, hogy az alperes nem tett eleget a dokumentációs kötelezettségének, az ebből eredő bizonyítatlanságot tehát neki kellett viselnie (Kúria Pfv.III.22.551/2017/4. számú ítéletének [31] pontja). Ezért úgy kellett tekinteni, hogy a kezelőorvosok a néhai súlyos vérvesztésre utaló hemoglobin-szintjéről 18 óra 51 perccel követően, de még olyan időpontban szereztek tudomást, amikor a néhai életét – a helyes diagnózis felállítása és azonnali méheltávolító műtét útján – reális eséllyel megmenthették volna. Mindez – a fent felsorolt egyéb körülményekkel együtt – szintén azt támasztotta alá, hogy az alperesnek a szakmai szabályok betartása mellett és kellő gondosság esetén korábban fel kellett volna ismernie a néhai vérzésének valódi okát. Erre tekintettel az ítéltábla – a felperesek fellebbezése folytán – ennek megfelelően kiegészítette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást és jogi indokolást.

[33] A szakvélemény egyértelmű és következetes választ adott arra a kérdésre is, hogy az alperesnek pontosan mikor kellett volna felismernie a néhai vérzésének valódi okát, mint ahogy logikusan és érthetően megválaszolta azt is, hogy ebben az időpontban volt-e még reális esély a néhai életének megmentésére. Az eljáró szakértők szerint ugyanis – az összeesett vénák, a folyadékterápia ellenére nem javuló, folyamatosan fennálló kóros állapotot jelző sokk index és a 18 óra 51 perc utáni ismeretlen időpontban közölt alacsony hemoglobin-érték figyelembe vétele, valamint az elmulasztott vérvesztés- és vizeletürítés-becslés elvégzése esetén – az alperesnek a 18 óra 25 perckor végrehajtott curettage-t követő 30-40 percben fel kellett volna ismernie a néhai kritikus állapotát, és ennek megfelelő terápiát kellett volna választania. Erre tekintettel korábban és nagyobb mennyiségben kellett volna gondoskodnia a néhai vérvesztésének pótlásáról, amelyhez a csoportazonos vér megérkezéséig „0” rh negatív vér kellett volna felhasználnia, és szükség esetén túlnyomásos transzfúziót kellett volna alkalmaznia. Amennyiben így járt volna el, akkor még 19 óra 30 perckor, azaz az újabb nagymennyiségű vérzés észlelésekor is lett volna esélye a korábbi és nagyobb mennyiségű vérpótlás miatt jobb állapotban lévő néhai életben tartására, legkésőbb ugyanis ekkor haladéktalanul el kellett volna végeznie a néhai hasi UH vizsgálatát, majd az így beazonosított kórkép alapján a méheltávolító műtétet (81. sorszámú szakvélemény 29-30. oldalai, 119. sorszámú kiegészítő szakértői vélemény 3. oldalának utolsó előtti bekezdése). Mindezt azonban nemcsak az akadályozta meg, hogy az alperes korábban és nagyobb mennyiségben nem gondoskodott a néhai vérpótlásáról, hanem az is, hogy 19 óra 20 perctől 19 óra 50 percig szoros orvosi felügyelet nélkül hagyta őt, amellyel végképp lehetetlenné tette a néhai életének megmentését. Erre tekintettel az ítéltábla – a felperesek fellebbezése folytán – ennek megfelelően szintén kiegészítette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást és jogi indokolást.

[34] További szakmai szabályszegéseket ugyanakkor az aggálymentes szakvélemény nem állapított meg. Így nem tartotta hibának, hogy az alperes kezdetben atóniás eredetűnek gondolta a vérzést, nem sértette tehát a szakmai szabályokat az sem, hogy a kezelőorvosok a néhait elsőként méhösszehúzásra irányuló kezelésben részesítették. Ahogy az a

szakvéleményből egyértelműen kitűnik: a hiba abban állt, hogy az alperes nem ismerte fel időben e kezelés eredménytelenségét, valamint nem tárta fel és nem hátrította el időben a vérzés valódi okát. Bár az eljáró szakértők szerint diagnosztikai tévedés volt, hogy a kezelőorvos a curettage során nem észlelte a néhai méhrepedését, ezt sem lehetett az alperes terhére róni, mert az aggálymentes szakvélemény úgy foglalt állást, hogy a méhtest és a méhnyak határán lévő, összefekvő sebszélű, inkomplett méhrepedés egyértelműen nem volt felismerhető. Ezért a felperesek ebben a körben már alap nélkül kérték az elsőfokú ítélet tényállásának és jogi indokainak kiegészítését.

[35] A fent írt módon kiegészített és pontosított tényállás alapján ugyanakkor az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes megsértette a felperesek családban éléshez fűződő személyiségi jogát, hiszen az I. rendű felperes az élettársát, a II. és a III. rendű felperesek a leányukat, a IV., az V. és a VI. rendű felperesek a testvérüket, a VII-XV. rendű felperesek pedig az édesanyjukat veszítették el azért, mert az alperes nem ismerte fel és nem hátrította el időben a néhai méhrepedését [Ptk. 2:51. §-a (1) bekezdésének a) pontja]. Bár a felperesek mind a keresetlevelükben, mind pedig a fellebbezésükben alappal állították, hogy az alperes – a kifejtett okok miatt – a méhrepedés kialakulása tekintetében sem tudta kimenteni magát a felelősség alól, sem a keresetük, sem pedig a fellebbezésük nem terjedt ki annak rendelkező részben történő kifejezett megállapítására, hogy az alperes nemcsak a méhrepedés késedelmes felismerésével, hanem a méhrepedés előidézésével is megsértette a családban éléshez való jogukat. Ezért a keresethez és a fellebbezéshez kötött ítéltábla ilyen megállapítást nem tehetett [Pp. 342. §-ának (1) bekezdése, 370. §-ának (1) bekezdése], e jogsértést ugyanakkor a sérelemdíj iránti kereset elbírálása során figyelembe vette [Ptk. 2:52. §-ának (3) bekezdése].

[36] Azt azonban már alap nélkül állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az alperes megsértette az I. rendű felperes vagyoni viszonyok sérthetlenségéhez fűződő jogát. A személyiségi jogok ugyanis nem a vagyoni, hanem a személyi viszonyokat védik, a személyiség szabad kibontakozását szolgálják [Ptk. 2:42. §-ának (1) bekezdése]. Erre tekintettel a tulajdonhoz való jog és a vagyoni viszonyokat védő egyéb alapjogok nem tartoznak a személyiségi jogok körébe, a vagyoni érdekek védelmét ugyanis a polgári jog egyéb intézményei biztosítják (BH1996.358, Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.20.398/2007/3., Pfv.III.21.054/2010/5., Kúria Pfv.IV.20.567/2012/5. Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.871/2016/6.). Mivel pedig a Ptk. 2:51. §-a (1) bekezdésének a) pontjában írt jogkövetkezményt csak személyiségi jogok megsértése esetén lehet alkalmazni, az I. rendű felperes akkor sem követelhetette volna a vagyoni viszonyok sérthetlenségéhez fűződő joga megsértésének megállapítását, ha körülírta volna, hogy pontosan mit is ért ezen jog alatt, és igazolta volna, hogy e jogát az alperes megsértette. Ezért az ítéltábla – az alperes másodlagos fellebbezésének megfelelően – mellőzte ezt a megállapítást az elsőfokú ítéletből.

[37] Nem volt alapos a VII-XV. rendű felperesek azon keresete sem, amelyben az egészséges személyiségfejlődéshez való joguk megsértésének megállapítását kérték. Nem volt világos ugyanis, hogy az egészséges személyiségfejlődéshez való jogot a gyermekek gondozáshoz és védelemhez fűződő joga [Ptk. 4:152. §-ának (1) bekezdése], vagy a VII-XV. rendű felperesek lelki egészséghez fűződő joga [Ptk. 2:43. §-ának a) pontja] részének tekintették-e. Amennyiben álláspontjuk szerint az egészséges személyiségfejlődés a gyermekek gondozáshoz és védelemhez fűződő joga részének minősült, e jog megsértésnek megállapítása iránti kereset azért volt alaptalan, mert a gyermekeket megillető védelemhez és gondoskodáshoz fűződő alkotmányos alapjog személyiségi jogként nem értelmezhető, az

ugyanis nem a személyiség valamely lényeges tulajdonságát, hanem speciálisan a gyermekeket védi és a gyermeki minőségből eredő többletigények kielégítését szolgálja. Ezért e jogok két okból is jelentősen különböznek a személyiségi jogoktól. Egyrészt azért, mert az emberi méltóságból eredő személyiségi jogok – életkortól függetlenül – mindenkit megilletnek, a gyermeki jogok viszont életkorhoz kötöttek és kizárólag a gyermekeket illetik meg. Másrészt a személyiségi jogok azért is eltérnek a gyermekjogoktól, mert az előbbiek abszolút szerkezetűek, azaz mindenki köteles tiszteletben tartani őket, a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát viszont nem mindenkin lehet számon kérni, csak azokon a személyeken, akiket a jog az adott gyermek védelmére és gondozására kötelez (pl.: vér szerinti, örökbefogadó vagy nevelőszülő, óvodai, iskolai nevelő, stb.), így ezek nem tekinthetők abszolút szerkezetűnek (Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.266/2019/19.). Abban az esetben ugyanakkor, ha a felperesek az egészséges személyiségfejlődéshez fűződő jogot a lelki egészséghez fűződő személyiségi jog részének tekintették, a kereset azért volt alaptalan, mert a VII-XV. rendű felperesek nem állították, így nem is bizonyították, hogy az édesanyjuk halála folytán lelki eredetű megbetegedés alakult volna ki náluk, a lelki egészséghez való joguk tehát nem sérült. Ezért az ítéltábla – az alperes másodlagos fellebbezésének megfelelően – azt a megállapítást is mellőzte az elsőfokú ítéletből, hogy az alperes megsértette a VII-XV. rendű felperesek egészséges személyiségfejlődéshez fűződő jogát.

[38] A felperesek családban éléshez fűződő személyiségi jogának megsértése ugyanakkor valamennyi felperes sérelemdíj iránti követelését megalapozottá tette. Ahogy arra az elsőfokú bíróság is helyesen utalt: a per során kihallgatott tanúk vallomásai és a felperesek – ellenfél által vitássá nem tett – tényállításai szerint ugyanis a néhai halála folytán mindannyian elszenvedtek olyan immateriális sérelmeket, amelyek sérelemdíj megfizetését indokolják. E nem vagyoni hátrányokat az idézte elő, hogy családi krízishelyzet alakult ki, a néhai által betöltött családi funkció ugyanis elveszett, ez pedig – a néhaitól különélő felperesek esetében is – pótolhatatlan űrt hagyott maga után, megzavarta a családtagok között fennálló szoros érzelmi és bizalmi kapcsolatot, a családi kötelék által nyújtott érzelmi biztonságot (Kúria Pfv.III.20.775/2019/4., Kúria Pfv.III.20.606/2018/4.). Mindez olyan súlyú sérelemnek minősült, amelyet egyik felperes, így a IV., az V. és a VI. rendű felperesek esetében sem lehetett bagatellnek tekinteni, ezért nem foghatott helyt az alperes azon másodlagos fellebbezési kérelme, amely ez utóbbi felperesek sérelemdíj iránti keresetének elutasítására irányult.

[39] Azt, hogy a felperesek milyen mértékű sérelemdíjra tarthatnak igényt, a Ptk. 2:52. §-ának (3) bekezdése alapján az eset körülményeinek figyelembevételével úgy kellett meghatározni, hogy érvényre jussanak a sérelemdíj reparatív és preventív funkciói is (Kúria Pfv.IV.20.458/2019/4. számú ítéletének [17] pontja). Ennek során mindenekelőtt a jogsértésnek a felperesekre és környezetükre gyakorolt hatását kellett megvizsgálni. E körben a felperesek ellenfél által nem vitatott tényelődása és a kihallgatott tanúk vallomásai alapján azt lehetett megállapítani, hogy valamennyien elszenvedték azokat a hátrányokat, amelyek egy élettárs, egy édesanya, egy gyermek és egy különélő nagykorú testvér halála esetén a túlélő hozzátartozóknál köztudomásúan bekövetkeznek. Ennek megfelelően az elsőfokú bíróság az ítéletének [11]-[17] pontjaiban részletesen felsorolt immateriális sérelmeket – az alperes fellebbezésével ellentétben – nem köztudomású ténynek, hanem a felperesek ellenfél által nem vitatott tényállításai és a kihallgatott tanúk vallomásai által igazolt ténynek tekintette, így erről a Pp. 266. §-ának (2) bekezdése alapján nem kellett külön tájékoztatást adnia a felek részére. Arra ugyanakkor helyesen hivatkozott az alperes, hogy ezt meghaladó hátrányokat a felperesek nem állítottak, így nem is igazoltak, ezért ilyen sérelmeket a nekik

járó sérelemdíj összecszerőségének meghatározása során nem lehetett figyelembe venni. A felperesek fellebbezési érvelésével egyezően értékelni kellett azonban az alperes által elkövetett jogsértés jelentős súlyát, hiszen az a néhai életének elvesztését eredményezte, továbbá azt, hogy a kezelőszemélyzet a kiegészített tényállásban írt módon többször is megsértette a szakmai szabályokat és a gondossági követelményt, amely jelentős mértékű felróhatóságnak minősül.

[40] Figyelemmel kellett lenni arra is, hogy a megállapított sérelemdíj igazodjon a sérelem bekövetkezésekor uralkodó ár- és értékviszonyokhoz, valamint elégítse ki az egységesség követelményét, azaz azt a jogos társadalmi igényt, hogy a bíróságok hasonló időpontban bekövetkezett hasonló jogsérelmekért hasonló nagyságrendű sérelemdíjat ítéljenek meg. A felperesek érvelésével szemben a hasonló esetekben kialakult bírói gyakorlatot nem az elsőfokon eljáró bíróságok, hanem a felsőbbbíróságok (ítélőtáblák, Kúria) határozatai alapján lehetett megállapítani, a felülbírálati tevékenységük során ugyanis ez utóbbiak kötelesek irányt mutatni az ítélkezés számára, és egységesíteni azt. Ezért a hasonló ügyekben követett bírói gyakorlatot a Szegedi Ítéltábla Pf.III.20.466/2021/6. számú ítélete fémjelzi, amely – a peren kívül megfizetett kárpótlással együtt – egy 2018-ban elhunyt személy házastársának 10 000 000 Ft, a vele együttélő kiskorú gyermekeinek személyenként 6 000 000 Ft, a tőle különélő nagykorú gyermekeinek 4 000 000 Ft és 3 000 000 Ft, a külföldön élő, de vele telefonon gyakran beszélő nagykorú testvérének pedig 800 000 Ft sérelemdíjat ítelt meg. Jó példa a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.503/2022/5. számú ítélete is, amely – a peren kívül megfizetett kárpótlással együtt – egy 2015-ben bekövetkezett közlekedési balesetben elhunyt személy vele együttélő kiskorú gyermekének és házastársának személyenként 7 000 000 Ft, a tőle különélő szüleinek személyenként 5 000 000 Ft, a tőle ugyancsak különélő nagykorú testvérének pedig 3 000 000 Ft sérelemdíjat ítelt meg úgy, hogy figyelemmel volt az elhunyt 25%-os közrehatására, és arra, hogy a haláleset folytán a néhai házastársa, a szülei és a testvére is a köztudomásúan bekövetkező immateriális sérelmeket meghaladó mértékű pszichikai hátrányokat szenvedtek.

[41] Ezen ítéletek tükrében jól látható, hogy az elsőfokú bíróság által megítélt sérelemdíj az I. rendű felperes esetében kissé eltúlzott volt, hiszen az I. rendű felperes nem állított és nem is igazolt olyan nem vagyoni hátrányokat, amelyek indokoltá tennék a hasonló ügyekben megítélt kárpótlást meghaladó nagyságrendű sérelemdíj alkalmazását. Ugyanez igaz a néhai szüleire: a II. és a III. rendű felperesekre is, akik az I. rendű felperes szerint a néhai halála előtt csupán egy-, kéthavonta, illetve két-, háromhetente látogatták a családot (18. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 8. oldalának 2. bekezdése), így nem voltak szorosabb kapcsolatban a néhaival, mint azok a szülők, akikről az önálló családot alapított nagykorú gyermekük már külön él. Ugyanezek a szempontok még erősebben érvényre jutnak a néhai nagykorú testvérei: a IV., az V. és a VI. rendű felperesek esetében, akik a saját bevallásuk szerint is a szüleikhez hasonló gyakorisággal látogatták a néhait, így nem voltak szorosabb kapcsolatban vele, mint azok az önálló családot alapított nagykorú testvérek, akik szintén egymástól külön élnek. Erre tekintettel az ítélőtábla az alperes által fizetendő sérelemdíjat az I. rendű felperes esetében 10 000 000 Ft-ra, a II. és a III. rendű felperesek esetében személyenként 3 000 000 Ft-ra, a IV., az V. és a VI. rendű felperesek esetében pedig személyenként 1 000 000 Ft-ra leszállította. Ez állt ugyanis arányban az eset körülményeivel, így a jogsértés sértettekre és környezetükre gyakorolt hatásával, a jogsértés súlyával és a felróhatóság mértékével, valamint a sérelem bekövetkezésekor uralkodó ár- és értékviszonyokkal, továbbá ez igazodott a hasonló ügyekben követett bírói gyakorlathoz. Mindez azt is jelenti, hogy ezt meghaladóan

az alperes másodlagos fellebbezése nem foghatott helyt, mint ahogy nem vezetett eredményre a felperesek sérelemdíj felemelése iránti fellebbezése sem.

[42] Szintén alaptalannak találta az ítéltábla a VII-XV. rendű felpereseknek megítélt sérelemdíj felemelése és leszállítása érdekében előterjesztett fellebbezéseket, az ugyanis arányban állt azokkal – a köztudomású mértéket meg nem haladó – nem vagyoni hátrányokkal, amelyeket egy kiskorú gyermek a vele együttélő édesanyjának elvesztése esetén elszenved. Ebből a szempontból nem volt különbség a néhai különböző életkorú gyermekei között, mert összességében közel azonos mértékű immateriális sérelem érte őket. Az eltérés csupán annyi, hogy ez a sérelem a kisebbeknél főként abból eredt, hogy köztudomásúan jobban rászorultak az édesanyjuk nyújtotta gondoskodásra, mint az idősebbek. A nagyobb életkorú, így az édesanyjuk gondoskodásától köztudomásúan kevésbé függő gyermekek viszont – egyfajta többletteherként – arra kényszerültek, hogy vállaljanak nagyobb részt a háztartás vezetéséből és a kisebb gyermekek gondozásából. Mindez tehát – a jogsértés gyermekekre gyakorolt hasonló mértékű negatív hatása miatt – ugyanolyan mértékű sérelemdíjat indokolt a VII-XV. rendű felperesek esetében. Ennek összegét pedig az elsőfokú bíróság helyesen határozta meg, mert az arányban állt az eset egyéb körülményeivel, így a jogsértés súlyával és a felróhatóság mértékével, valamint igazodott a sérelem bekövetkezésekor uralkodó ár- és értékviszonyokhoz, továbbá a hasonló ügyekben követett bírói gyakorlathoz is, ezért sem annak felemelése, sem pedig annak leszállítása nem volt indokolt.

[43] Ahogy arra a Kúria már többször rámutatott: a sérelemdíj mértékének a Ptk. 2:52. §-ának (3) bekezdése alapján nem a jogsértő, hanem az eset körülményeihez kell igazodnia, így nem volt jelentősége annak, hogy az alperes milyen vagyoni eszközökkel rendelkezik, továbbá annak sem, hogy milyen – adott esetben közcélú – tevékenységet végez (pl.: Kúria Pfv.IV.20.458/2019/4.). Ezért az alperes ezzel ellentétes fellebbezési érvelése sem volt alapos.

[44] A részben megváltoztatott érdemi döntés eredményeként megváltozott az elsőfokú pernyertesség aránya. Ennek meghatározása során az ítéltábla figyelembe vette, hogy a felperesek összesen 136 000 000 Ft-ban terjesztették elő a bírói mérlegeléstől függő sérelemdíj iránti követelésüket, amely 64 000 000 Ft erejéig, azaz 47%-ban eredményre is vezetett, így nem volt nyilvánvalóan eltúlzott. Ezért a Pp. 83. §-ának (3) bekezdése alapján a pernyertességi arányt úgy kellett kiszámolni, mintha a felperesek eleve ez utóbbi összegben követeltek volna sérelemdíjat. Nem lehetett figyelmen kívül hagyni ugyanakkor azt sem, hogy az eredeti keresetükben 350 000 Ft temetési költség és 322 560 Ft közjegyzői és szakértői díjból álló kártérítés megfizetését is kérték, amelyre a Pp. 83. §-ának (3) bekezdését nem lehetett alkalmazni. Ezért a pernyertességi arányt 64 672 560 Ft perérték alapulvételével kellett kiszámítani, így az elsőfokú eljárásban a felperesek 98,95%-ban, az alperes pedig 1,04%-ban lett pernyertes.

[45] A felperesek a jogi képviselőjük elsőfokú díját előlegezték meg, amely az általuk csatolt megbízási szerződés és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 2. §-ának (1) bekezdése alapján a fent kiszámított pertárgyérték 5%-ának, azaz 3 233 628 Ft-nak, valamint tárgyalásonként 50 000 Ft-nak, azaz 200 000 Ft-nak felelt meg. Mindez 3 433 628 Ft-ot tett ki, amelynek mérséklésére nem volt lehetőség. Erre ugyanis az R. 2. §-ának (2) bekezdése alapján kizárólag az adott volna okot, ha e díjazás nem állt volna arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel. Ez a feltétel azonban nem valósult meg,

hiszen a több évig folyamatban lévő perben a felperesek jogi képviselői által kifejtett munka sem minőségi, sem pedig mennyiségi szempontból nem volt kifogásolható. A felperesek ezen összegből, amelyre a jogi képviselőjük alanyi adómentessége miatt nem kellett általános forgalmi adót felszámítani, a pernyertességük arányában 98,96%, azaz 3 397 918 Ft megtérítését követelhatték az alperestől.

[46] Az alperes az elsőfokú eljárás során a szakértői díjat és a jogi képviselőjének díját előlegezte meg. Ezek közül a szakértői díjat nem háríthatta át a felperesekre, mert a szakértői bizonyítás a jogalap tisztázására szolgált, amely fennállt. A jogi képviselőjének díja ugyanakkor az R. 3. §-ának (2) bekezdése és 4/A. §-a alapján 2 140 177 Ft + áfa, azaz 2 718 025 Ft volt, amelyből a pernyertességének arányában 1,04%, azaz 28 267 Ft megtérítését követelhetette a felperesektől.

[47] Az egymással szemben fennálló perköltségigények összevezetése után az ítéltábla az alperes által a felperesek mint egyetemleges jogosultak részére fizetendő elsőfokú perköltséget 3 369 651 Ft-ra leszállította [Pp. 83. §-ának (2) és (3) bekezdései].

[48] Nem volt alapos az alperes azon fellebbezési kérelme, amelyben azt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság kötelezte őt a pert megelőző közjegyzői eljárásban lefolytatott szakértői bizonyítás költségének megfizetésére. A Pp. 80. §-a alapján ugyanis perköltségnek minősül a pert megelőzően felmerült költség is, feltéve, hogy az a jog perbeli érvényesítésével okozati összefüggésben és szükségképpen keletkezett. Ez utóbbi feltételek pedig fennálltak, mert a közjegyző előtt készített szakvélemény a perbevitt igény jogalapjának tisztázását szolgált, amelynek beszerzése egy jelentős összegű követelés bíróság előtti érvényesítését megelőzően semmiképpen sem minősíthető szükségtelennek. Ezen nem változtatott az a tény sem, hogy a szakvéleményt az elsőfokú bíróság utóbb kizárta a bizonyítékok köréből. Arra pedig – az alperes fellebbezési érvelésével szemben – nem volt bizonyíték, hogy a felperesek olyan időpontban kérték a közjegyzőtől a szakértő kirendelését, amikor a büntetőeljárásban kirendelt szakértő véleménye már a rendelkezésükre állt. Mivel pedig a közjegyzői eljárásban készült szakvélemény a felperesek követelésének jogalapja körében született, azt az alperes teljes összegben köteles az I. rendű felperes részére megtéríteni, hiszen a jogalap fennállt.

[49] Végül megállapította az ítéltábla, hogy a költségmentes felperesek és az illetékmentes alperes helyett a le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli [Pp. 102. §-ának (6) bekezdése].

[50] A kifejtett okok miatt az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. §-ának (2) bekezdése alapján – a rendelkező részben írt módon – részben megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

[51] A felperesek a 62 000 000 Ft perértékű fellebbezésük tekintetében teljes pervesztesek lettek, ezért kötelesek az alperes ezzel kapcsolatos perköltségének megfizetésére [Pp. 83. §-ának (1) bekezdése]. E körben az alperes a jogi képviselőjének munkadíját előlegezte meg, amelynek összegét az ítéltábla az R. 3. §-ának (6) bekezdése és 4/A. §-a alapján 500 000 Ft + áfa, azaz 635 000 Ft-ban állapította meg, ez állt ugyanis arányban az alperes jogi képviselője által kifejtett tevékenységgel, aki a fellebbezési ellenkérelmében csupán megismételte az elsőfokú eljárás során már előadott érveit.

[52] Az alperes 74 000 000 Ft perértékű fellebbezése 10 000 000 Ft erejéig, azaz 13,51%-ban eredményre vezetett, így a felperesek ebben a körben 86,49%-ban lettek pernyertesek. A felek az alperes fellebbezése kapcsán a jogi képviselőik munkadíját előlegezték meg, amelynek összegét az ítéltábla az R. 3. §-ának (6) bekezdése alapján mind a felperesek, mind pedig az alperes esetében 500 000 Ft-ban határozta meg, ez állt ugyanis arányban a jogi képviselők által kifejtett tevékenységgel, akik a fellebbezésükben, illetve a fellebbezési ellenkérelmükben túlnyomórészt az elsőfokú eljárás során már előadott érveiket ismételték meg. Erre az összegre a felperesek esetében – az ügyvédjük alanyi adómentessége folytán – nem számított fel általános forgalmi adót, az alperes esetében azonban igen. Így a felperesek 500 000 Ft másodfokú perköltséget előlegeztek meg, amelyből a pernyertességük arányában 86,49%, azaz 432 450 Ft megtérítését követelhatték [Pp. 83. §-ának (2) bekezdése]. Az alperes ugyanakkor 635 000 Ft másodfokú perköltséget előlegezett meg, amelyből a pernyertességének arányában 13,51%, azaz 85 789 Ft megtérítését követelhetette [Pp. 83. §-ának (2) bekezdése].

[53] Az egymással szemben fennálló perköltségigények összevezetése után az ítéltábla a felpereseket kötelezte 635 000 Ft + 85 789 Ft – 432 450 Ft, azaz 288 339 Ft másodfokú perköltség egyetemleges megfizetésére az alperes részére.

[54] A költségmentes felperesek és az illetékmentes alperes helyett a le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli [Pp. 102. §-ának (6) bekezdése].

Debrecen, 2023. szeptember 14.

Dr. Bakó Pál s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Gárdosi Judit s.k. bíró